

diligis Deum, Deo aliquid accedit? et si tu non diligas, minus habebit? Cum diligis, tu proficis: tu ibi eris, ubi non peris. Sed respondebis, et dices: Quando enim non dilexi me? Prorsus non diligebas te. quando Deum non diligebas, qui fecit te. Sed cum odisses te, putabas quod amares te. « Qui enim diligit iniquitatem, odit animam » suam.¹ »

IX. Conversi ad Dominum Deum Patrem omnipotentem puro corde ei, quantum potest parvitas nostra, maximas atque uberes gratias agamus: precantes toto animo singularem mansuetudinem ejus, ut preces nostras in beneplacito suo exaudire dignetur: inimicum quoque à nostris actibus et cogitationibus sua virtute expellat, nobis multiplicet fidem, mentem gubernet, spirituales cogitationes concedat, et ad beatitudinem suam perducatur: Per Jesum Christum Filium suum, Dominum nostrum, qui cum eo vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum, Amen.

¹ Psal. x, 6.

SERMO XXXV¹.

De eo quod scriptum est in Proverbiis Salomonis: *Si sapiens fueris, tibi et proximis tuis eris; si autem malus evaseris, solus hauries mala.*

I. Divina eloquia si non negligenter audiantur, non immerito forsitan moveat illud quod scriptum est, « Fili, si » sapiens fueris, tibi sapiens eris, et proximis tuis; si » autem malus evaseris, solus hauries mala.² » Quomodo hoc enim recte possit intelligi? Quandoquidem sicut nos bona proximi lætificat vita, ita etiam perversa contristat. Aut si hoc propter suasionem dictum putatur, quia sapiens et sibi est, et eis quibus persuadet sapientiam; quo pacto si malus evaserit, solus hauriet mala, cum de talium persuasionibus dictum sit: « Corrumpunt mores » bonos colloquia mala³? Quid enim aliud clamat vox illa charitatis: « Si glorificatur unum membrum, congau- » dent omnia membra; et si patitur unum membrum, » compatiuntur omnia membra? » Quomodo ergo verum est, « Fili, si sapiens fueris, tibi sapiens eris, et proximis » tuis; si autem malus evaseris, solus hauries mala? » Quomodo ejus bono gaudebo, cujus malo in me malus non ero? Quomodo me delectat inventus, qui me securo poterit esse perditus? Nonne si sapiens fuerit, sanum membrum erit, cui cætera membra congaudent? Quo-

¹ Alias. 10 ex Sirmondianis. — ² Prov. ix, 12, juxta LXX. — ³ I Cor. xv, 13. — 4 Id. xii, 26.

modo igitur malus solus hauriet mala, cum similiter ægro membro compatiantur et cætera?

II. Hæc proinde quæstio nisi fuerit soluta, turbabit. Domino autem adjuvante solvetur, si primitus illud veritate certissima definitum, fixum atque immobile teneamus, nec bonum quemquam bono alterius, nec malum malo alterius esse posse. Hinc enim ait Apostolus: « Unusquisque nostrum proprium onus portabit¹. » Et alibi, « Igitur unusquisque nostrum pro se rationem reddet². » Et iterum: « Opus autem suum probet unusquisque: et tunc in semetipso tantum gloriam habebit, et non in altero³. » Hoc etiam per Prophetam Ezechielem dicitur: « Anima patris mea est, anima Filii mea est; anima quæ peccaverit, ipsa morietur⁴. » Totum illum locum sic explicat, ut ostendat nec bonis parentum sublevari filios malos, nec malis opprimi bonos. Qua veracissima sententia propter nosmetipsos primitus ac firmissime constituta, restat inspicere quid aliis impertiamur officii; diligentissime distinguentes quem nostræ salutis appetamus affectum, quem proximis reddamus affectum. Si bonus es, non quidem alterius bono, sed tuo bonus es: verumtamen eo ipso tuo bono quo bonus es, etiam bono alterius, non mutuata bonitate, sed mutua dilectione congaudes. Item si malus es, non malus es malo alieno, sed tuo: eodem quoque tuo malo non diligis proximum tanquam te ipsum: neque enim diligis vel te ipsum. Diligis quippe iniquitatem acerrimam inimicam, non tibi extrinsecus admotam, sed abs te tibi intrinsecus factam: quæ ut facilius vincat te, faves ei contra te. Ita quod te oderis aperte convinceris, cum eam diligis, a qua turpiter vinceris. Neque enim divinum eloquium falsetur⁵, quo dictum est: « Qui

¹ Gal. vi, 5. — ² Rom. xiv, 12. — ³ Galat. vi, 4. — ⁴ Ezech. xviii, 4. — ⁵ Forte fallitur.

» autem diligit iniquitatem, odit animam suam¹. »

III. Hinc est ergo, quod bonus eo bono quo bonus est, et bono alterius gratulatur, et malo alterius contristatur. Ac per hoc tali proximo; quoniam ipse verius dicitur proximus, qui te de proximo attendit, hoc est misericorditer respicit; tali ergo proximo utique, « si sapiens fueris, » et tibi et illi eris: non quia bono tuo bonus erit, sed quia bono suo boni tui dilector erit. « Si autem malus evaseris, » non cum illo, sed « solus hauries mala. » Neque enim malo tuo malus erit, sed in tuo misericors erit. Mœstificat eum malitia, sed non sequitur pœna sua: irrogat illi tristitiam, non cum illo communicat injustitiam. Malus itaque non cum proximo bona, sed « solus hauries mala: » quia tristitiam illam, quam de te habet bonus, suo bono habet, et tuo malo. Illa tristitia illius indicat dilectionem, tuam perditionem: te damnat, illum coronat: te deprimit, illum erigit. Ideo etiam scriptum est: « Obedientes estote præpositis vestris: ipsi enim vigilant pro animabus vestris tanquam rationem reddituri: ut cum gaudio hoc faciant, et non cum tristitia; neque enim expedit vobis². » Vobis ergo non expedit illorum tristitia prægravari. Nam illis expedit de nostra malitia contristari. Bonos ergo proximos deputa; et esto bonus, tuo quidem bono, non illorum; et ipso non abs te tibi dato, sed divinitus imperdito. Quid enim habes quod non accepisti³? Atque ita, « Si sapiens fueris, tibi sapiens eris, et proximis tuis, » quibus bonum est de tua bonitate lætari. « Si autem malus evaseris, solus hauries mala; » non etiam illi, quibus et hoc bonum est de tua malitia contristari.

¹ Psal. x, 6. — ² Hebr. xiii, 17. — ³ I Cor. iv, 7.

SERMO XXXVI¹.

De eo quod scriptum est in Proverbis Salomonis : *Sunt qui se divites affectant, nihil habentes; et sunt qui se humiliant, cum sint divites. Redemptio animæ viri divitiæ ejus : pauper autem non suffert minas.*

I. Sancta Scriptura, quæ modo in auribus vestris lecta est, admonuit nos, imo per illam Deus qui jubet nobis loqui ad vos, quærere vobiscum et pertractare quid sit, et quid sibi velit quod lectum est : « Sunt qui se divites » affectant, nihil habentes; et sunt qui se humiliant, » cum sint divites². » Non enim arbitrandum est, neque omnino credendum, quod de istis divitiis, quibus inflantur superbi, de visibilibus istis dico atque terrenis, curaverit Scriptura sancta nos admonere, ut vel eas pro magno habeamus, vel non habere timeamus. Quid enim prodest homini, ait aliquis, qui se divitem videri affectat, cum nihil habeat? Istum notavit Scriptura atque reprehendit. Sed nec ille valde admirandus aut imitandus est et pro magno habendus, quem videtur in laude posuisse, si temporales atque terrenas divitias intellexeris. « Et sunt, inquit, qui se humiliant, cum sint divites. » Ille recte displicet nobis, qui cum nihil habeat, se divitem affectat : quid, iste placet nobis, qui cum sit dives, humiliat se? Forte placet quia humiliat se : non tamen placet quia dives est.

II. Accipiamus ergo et hoc : non indecorum est, nec

¹ Alias de Tempore 212. — ² Prov. xiii, 7.

inhonestum, nec inutile, quod Scripturæ sanctæ nobis commendare voluerint humiles divites. Nihil enim in divitiis tam timendum est, quam superbia. Denique apostolus Paulus hoc admonet Timotheum : « Præcipe, inquit, » divitibus hujus mundi, non superbe sapere¹. » Non enim divitias expavit, sed morbum divitiarum. Morbus autem divitiarum est superbia magna. Nam grandis animus est, qui inter divitias isto morbo non tentatur : major animus divitiis suis, qui eas vincit, non concupiscendo, sed contemnendo. Magnus est ergo dives, qui non se ideo magnum putat, quia dives est : qui autem ideo se magnum putat, superbus et egenus est; in carne crepat, in corde mendicat; inflatus est, non plenus. Utres autem duos si videas, unum plenum, alterum inflatum; in utroque eadem est magnitudo, sed non in utroque eadem plenitudo. Si attendis, falleris; si appendis, invenies : qui plenus est, difficile movetur; qui inflatus est, cito aufertur.

III. « Præcipe, ergo, inquit, divitibus hujus mundi. » Non adderet, hujus mundi, nisi quia sunt et divites non hujus mundi. Qui sunt divites non hujus mundi? quorum princeps et caput est ille, de quo dictum est : « Pauper » pro vobis factus est, cum esset dives². » Sed si ille solus, quid profuit? Vide quid sequitur : « Ut illius paupertate » vos ditaremini. » Puto quia paupertas Christi non nobis attulit pecuniam, sed justitiam. Paupertas autem illius unde? Quia mortalis effectus est. Ergo divitiæ veræ immortalitas : ibi enim vera copia, ubi nulla indigentia. Quia ergo nos immortales fieri non possemus, nisi pro nobis Christus mortalis esset effectus; ideo pauper factus est, cum dives esset. Et non ait : Pauper factus est, cum dives fuisset : sed, Pauper factus est, cum dives esset : paupertatem assumpsit, et divitias non amisit¹. Intus dives, fo-

¹ 1 Tim. vi, 17. — ² 2 Cor. viii, 9. — ³ Florus ad 2 Cor. viii.

ris pauper. Latens Deus in divitiis, apprensus homo in paupertate. Vide divitias ejus : « In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum : hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt¹. » Quid ditius eo, per quem facta sunt omnia? Aurum habere dives potest, creare non potest. Cum itaque istae ejus divitiæ commendatae essent, vide paupertatem ejus. « Et Verbum caro factum est, et habitavit in nobis². » Hac ejus sumus paupertate ditati : quia sanguine ejus, qui manavit de carne ejus, quod Verbum caro factum est, ut habitaret in nobis, conscisus est saccus peccatorum nostrorum. Per sanguinem illum abjecimus pannos iniquitatis, ut indueremur stola immortalitatis.

IV. Omnes ergo divites boni fideles. Nemo se contemnat, pauper in cella, dives in conscientia. Dives quippe in conscientia securior dormit in terra, quam dives in purpura. Ibi non excitat sollicitudo maligna, compuncto corde de scelere. Serva divitias in corde tuo, quas tibi contulit paupertas Domini Dei tui. Imo ipsum adhibe tibi custodem : ne pereat de corde quod dedit, servet ipse qui dedit. Omnes ergo divites boni fideles, sed non divites hujus mundi. Denique divitias suas nec ipsi sentiunt; sentient postea. Vivit radix, sed hyemis tempore etiam viridis arbor aridae similis est³. Tempore quippe hyemis et arbor quæ aret, et arbor quæ viget, utraque nuda est honore foliorum, utraque vacua honore fructuum : veniet æstas, et discernet arbores : viva radix folia producit, impletur fructibus; arida inanis æstate, sicut hyeme, remanebit. Itaque illi horreum præparatur, huic securis adhibetur, ut amputata in ignem mittatur. Sic æstas nostra, Christus est adventus : hyems nostra, Christi occul-

¹ Joan. 1, 1, etc. — ² Ibid. 14. — ³ Florus ad Coloss. m.

tatio : æstas nostra, Christi revelatio. Denique arboribus bonis et fidelibus hanc allocutionem præbet Apostolus : « Mortui enim estis, et vita vestra abscondita est cum Christo in Deo¹. » Certe mortui : sed mortui specie, vivi in radice. Attende autem venturum tempus æstatis, quomodo sequatur, et dicat : « Cum autem Christus appa- ruerit vita vestra, tunc et vos cum ipso apparebitis in gloria². » Hi sunt divites, sed non hujus mundi.

V. Nec tamen et divites mundi contempti sunt. Et ipsos lucratus est sua paupertate, qui cum dives esset, propter nos pauper effectus est. Nam si eos contempsisset, et in numero sanctorum habere nolisset, non Timotheo, sicut dicebam, Apostolus præcepisset, ut et ipse præciperet : « Præcipe, » inquit, divitibus hujus mundi non superbe sapere³. » Inter hos qui fide sunt divites, sunt quidam divites hujus mundi. Præcipe illis, quia et ipsi membra illius pauperis facti sunt. Præcipe illis quid in illis timeas a divitiis. « Non superbe sapere, neque sperare in incerto divitiarum. » Inde enim superbit dives, quia sperat in incerto divitiarum. Nam si incerta divitiarum prudenter attenderet, nunquam superbiret, sed semper timeret : quanto esset ditior, tanto fieret sollicitior, et secundum hanc vitam, non solum secundum illam. Multi enim in istis sæculi perturbationibus securiores pauperes fuerunt. Multi autem propter suas divitias quæsi et correpti sunt. Multi se habuisse planxerunt, quod semper habere minime potuerunt. Multos poenituit consilium sui Domini non recepisse, qui dixit : « Nolite vobis thesauros condere in terra, ubi tinea et comestura exterminat, et ubi fures effodiunt et furantur : sed thesaurizate vobis thesaurum in caelis⁴. » Non dico vobis ut perdatis, sed ut migretis. Multi enim hoc facere noluerunt, et non se obedisse doluerunt ;

¹ Coloss. m, 3. — ² Ibid. 4. — ³ 1 Tim. vi, 17. — ⁴ Matth. vi, 19, 20.

quando non solum sua perdiderunt, sed propter illa et ipsi perierunt. « Præcipe ergo divitibus hujus mundi non » superbe sapere : » et fiet in eis quod audivimus in Proverbio Salomonis : « Sunt qui se humiliant, cum sint » divites. » Et secundum istas divitias temporales fieri potest. Sit humilis : plus gaudeat quia Christianus est, quam quia dives est. Non infletur, non extollatur : attendat pauperem fratrem, non dedignetur frater pauperis appellari. Quantumcumque enim dives sit, ditior est Christus, qui fratres suos esse voluit pro quibus sanguinem suum fudit.

VI. Tamen ne dicerent divites, non se habere quid faciant de divitiis suis, admonuit Timotheum, ut eos etiam consilio regeret, non solum præcepto cohiberet : cum dixisset : « Neque sperare in incerto divitiarum ; » ne se spem perdidisse arbitrarentur, subjecit : « Sed in Deo » vivo, qui præstat nobis omnia abundanter ad fruendum : » temporalia ad utendum, æterna ad fruendum. Sed de divitiis suis quid faciant ? « Divites sint, inquit, in » operibus bonis, facile tribuant¹. » Hoc prosint divitiæ, ne sit tibi difficultas tribuendi. Vult enim pauper, et non potest : vult dives, et potest. « Facile tribuant, communicent, thesaurizent sibi fundamentum bonum in » futurum, ut apprehendant veram vitam. » Nam ista vita falsa est. Hujus vitæ falsitate deceptus ille in purpura et bysso, jacentem ulcerosum pauperem ante suam januam contemnebat. Sed ille linctus a canibus, thesaurum sibi æternum in Abrahæ gremio comparabat, et si non abundantanti facultate, pia tamen et opima voluntate². Ille autem dives, qui sibi magnus videbatur in purpura et bysso, mortuus sepultus est in inferno. Et quid invenit ? Æternam sitim, indeficientes flammæ. Successit ignis purpuræ

¹ 1 Tim. vi, 17, etc. — ² Luc. xvi, 19, etc.

et bysso : ea tunica ardebat, qua se expoliare non poterat. Pro epulis ariditas, et desiderium guttæ de digito pauperis, sicut illi micarum de mensa divitis. Sed illius egestas præteriens, hujus poena permanens. Hoc attendant divites hujus mundi, et non superbe sapiant. « Facile tribuant, » communicent : thesaurizent sibi fundamentum bonum » in futurum ; » ubi sunt veri divites, sed non hujus mundi : ut apprehendant veram vitam.

VII. Forte ergo hoc admonuit Scriptura divina, ubi ait : « Sunt qui se divites affectant, nihil habentes¹, » propter superbos pannosos. Si enim vix toleratur dives superbus, pauperem superbum quis ferat ? Meliores sunt ergo illi qui se humiliant, cum sint divites. Verumtamen de aliis divitiis se dicere Scriptura testatur : secuta enim adjunxit : « Redemptio animæ viri divitiæ ejus ; pauper autem non » suffert minas². » Intelligere debemus ex alia nescio qua paupertate pauperem, et ex aliis nescio quibus divitiis divitem. Altius enim divites, in corde divites, pleni fortitudine, opimi pietate, abundantes charitate, secum sunt divites, interiores sunt divites. « Sunt autem qui se » divites affectant, cum sint pauperes : » justi sibi videntur, cum sint iniqui. Divitias quippe illas intelligere debemus : quoniam aperuit Scriptura quid dixerit ; « Redemptio animæ viri, divitiæ ipsius. » Intellige, inquit, quas tibi divitias commendem. Quoniam dixi : « Sunt qui se » divites affectant, nihil habentes ; et sunt qui se humiliant, cum sint divites : » illas temporales et terrenas et visibiles divitias cogitabas : ego autem non ipsas dico, sed quas dicam consequenter admoneo : « Redemptio » animæ viri, divitiæ ipsius sunt. » Ergo qui non habent animæ redemptionem, quia iniqui sunt, et justos se videri affectant, quia hypocritæ sunt, ipsi sunt de quibus ait :

¹ Prov. xiii, 7. — ² Ibid. 8.

« Sunt qui se divites affectant, nihil habentes : » ustos se volunt videri, cum in cella conscientiae non habeant aurum justitiae. Et sunt pleni, tanto humiliores, quanto ditiores : de quibus dictum est : « Beati pauperes spiritu, » quoniam ipsorum est regnum caelorum¹.

VIII. Quid ergo quaeris divitias, quae oculis humanis et carnis blandiuntur? Lucet aurum : sed plus lucet fides. Elige quid in corde habere debeas. Intus plenus esto, ubi divitias tuas Deus videt, homo non videt. Nec tamen quia homo non videt, ideo debes contemnere quod intus habes. Vis videre, quia et oculis iniquorum plus lucet fides, quam aurum? Quomodo laudat etiam avarus dominus servum fidelem? Nihil illo dicit esse pretiosius : imo eum omnino pretium non habere testatur. Habeo servum, inquit, non habet pretium. Expectas tu unde? Forte bene saltat, aut optimus coquus est. Non : attende interiorum laudem. Nihil, inquit, fidelius. Placet tibi homo servus tuus fidelis, et tu non vis esse Deo servus fidelis? Attendis quia habes servum, attende quia habes et Dominum. Servum tuum potuisti comparare, non creare : Dominus tuus et verbo suo creavit te, et sanguine suo redemit te. Si viluisti tibi, recole pretium : si et hoc oblitus es, lege Evangelium, instrumentum tuum. Fidem amas in servo tuo, et Dominus tuus non quaerit eam in suo? Redde quod exigit. Quod tibi gaudes reddi ab inferiore, redde superiori. Amas servum, qui fideliter custodit aurum tuum : noli contemnere Dominum, qui misericorditer custodit cor tuum. Omnes ergo habent oculos ad laudandam fidem, sed quando exigunt reddi sibi. Nam quando ab eis exigitur, claudunt oculos, nolunt eam videre quam pulchra sit. Aut forte stulta insania propterea nolunt reddere, ne perdant : quomodo timet quis reddere pecu-

¹ Matth. v, 3.

niam ; cum enim reddiderit eam, non habebit. Non sic redditur fides : et redditur, et habetur. Mirum dictum : imo si non redditur, non habetur.

IX. « Redemptio animae viri, divitiae ipsius. » Merito illi vanissimo diviti insultavit Deus, ut admoneret nos ne talia imitemur ; cui regio fructuosa succedens, turbavit hominem copia plus quam inopia. Cogitavit enim apud se, dicens : « Quid faciam, quo congregem fructus meos¹? » Et cum aestuasset arctatus, tandem sibi visus est invenisse consilium : sed vanum consilium. Hoc enim consilium non invenit prudentia, sed avaritia. « Destruam, inquit, » veteres apothecas minores, et novas faciam ampliores, » et implebo eas ; et dicam animae meae : Anima, habes » multa bona, satiare, jucundare. Ait illi : Stulte, in quo » tibi sapiens videris? stulte, quid dixisti? Dico animae » meae : Habes multa bona, satiare. Hac nocte auferetur » a te anima tua : haec quae parasti cujus erunt²? Quid » enim prodest homini, si totum mundum lucretur, animae » autem suae detrimentum patiat³? Ideo « Redemptio » animae viri, divitiae ejus. » Has ille vanus et stultus divitias non habebat. Animam quippe suam eleemosynis non redimebat, fructus perituros condebat. Recondebat, inquam, perituros fructus periturus, nihil largiens Domino ad quem fuerat exiturus. Quam frontem habiturus est in illo iudicio, cum audire coeperit : « Esurivi, et non dedisti mihi manducare⁴? » Animam enim suam superfluis et nimis epulis satiari cupiebat, pauperum tot inanes ventres superbissimus contemnebat. Nesciebat pauperum ventres apothecis suis esse tutiores. Quod enim recondebat in illis apothecis suis, fortassis et a furibus auferebatur : si autem reconderet in pauperum ventribus, in

¹ Luc. xii, 17. — ² Ibid. 18-20. — ³ Matth. xvi, 26. — ⁴ Id. xxv, 42.

terra quidem digerebatur, sed in cœlo tutius servabatur. Ergo « Redemptio animæ viri, divitiæ ipsius. »

X. Et quid sequitur? « Pauper autem non suffert minas¹. » Pauper, » scilicet inanis justitia, non habens intus spiritus plenitudinem, ornamenta spiritalia, suppellectilem spiritalem, totumque illud quod oculis non videtur, sed mente plus cernitur: non habens hæc intus, « Non suffert » minas. » Quando ei dictum fuerit ab aliquo potente: Dic hoc verbum contra inimicum meum, dic falsum testimonium, ut eum quem volo opprimam et domem. Forte tentat: Non facio, non mihi adduco peccatum. Tantum negat, quousque dives minari incipiat. Sed quia pauper est, non suffert minas. Quid est, « pauper » est? non habet divitias interiores, quas Martyres habuerunt, qui pro veritate ac fide Christi omnes minas sæculi contempserunt. Nihil de corde perdidit, in cœlo quantum invenerunt? « Pauper ergo non suffert minas. » Non potest dicere diviti cogenti se ad alicujus injuriam proferre falsum testimonium: Non facio. Non habet intus unde respondeat, non est thesauro interiore solidatus et plenus: non est qui dicat, quia non habet unde dicat; non est qui dicat: Quid mihi factururus es qui minaris? Ut multum, ablaturus quod habeo: tollis quod relicturus sum; tollis, quod etsi non tollas, dum vivo forsitan perditurus sum: de arca interiore nihil perdo. Cum mihi minaris auferre quod intus habeo, vere vis auferre quod intus habeo. Sed illud potes auferre et habere: fidem si minando abstuleris, et ego perdo, et tu non habebis. Non ergo facio quod hortaris, non curo quod minaris. Sed potes sæviendo etiam de patria me pellere. Nocuisti, si illuc me expuleris, ubi Deum meum invenire non possum. Forte valebis etiam occidere. Ruente carnali

¹ Prov. XIII, 8.

domo, incolumis habitator abscedo, et ad illum cui servo fidem securus exibo, et te amplius non timebo. Vide enim quid minaris, ut falsum testimonium dicam: mortem minaris, sed corporis. Plus ego eum timeo, qui dixit: « Os quod mentitur, occidit animam¹. » His divitiis intus plenus et opimus, talia minanti vel meliora respondet. « Pauper autem non suffert minas. »

XI. Simus ergo divites, et timeamus esse pauperes. Quæramus autem impleri cor nostrum divitiis ab illo qui vere dives est. Et si forte unusquisque vestrum intrat in cor suum, et illic divitias istas non invenit, pulset ad divitem: fiat ante januam illius pius mendicus, ut sit illo donante dives impletus. Et vere, fratres mei, paupertatem nostram, egestatem nostram debemus Domino Deo nostro confiteri. Hanc confitebatur Publicanus, qui nec oculos ad cœlum audebat levare². Non enim habebat cum qua substantia levaret oculos suos homo peccator. Attendebat ad inanitatem suam: sed plenitudinem Domini cognoscebat, noverat se ad fontem venisse sitientem. Aridas fauces ostendebat, pie ubera implenda pulsabat: « Domine, inquit, tundens pectus, oculos dejiciens in » terram, propitius esto mihi peccatori. » Dico ego, quia jam ex aliqua parte dives erat, dum ista cogitabat et petebat. Nam si adhuc omni modo pauper erat, hujus confessionis gemmas unde proferebat? Sed tamen abundantior et plenior de templo descendit justificatus. Ille autem Pharisæus ad orationem ascendit, et nihil rogavit. « Ascen- » derunt, inquit, ad templum orare. » Iste rogat, ille non rogat. Sed ille unde orat? « Sunt qui se divites putant, » nihil habentes. Domine, inquit, gratias tibi ago, quia non » sum sicut cæteri homines, injusti, raptores, adulteri, si- » cut etiam hic Publicanus. Jejuno bis in sabbato, decimas

¹ Sap. I, II. — ² Luc. XVIII, 13.